

Σίκινος

Summary :

General Information

Έκταση: 41,676 τ.χλμ.

Μήκος ακτογραμμής: 40 χλμ.

Πληθυσμός: 238 κάτοικοι

Πρωτεύουσα του νησιού και πληθυσμός της: Σίκινος (238 κάτοικοι)

Διοικητική ένταξη: Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, Νομός Κυκλάδων, Επαρχία Θήρας, Κοινότητα Σικίνου

Μουσεία: Συλλογή Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, Λαογραφικό Μουσείο

Αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία: Ερείπια αρχαίας πόλης στη θέση Αγία Μαρίνα, Ναόσχημο ταφικό κτίσμα του 3ου αι.μ.Χ. στο αρχαίο νεκροταφείο

Φυσικά μνημεία: Μαύρη Σπηλιά, Δρακοντοσπηλιές, Δρακόφρυδο. Το νησί αποτελεί Σημαντική Περιοχή για τα πουλιά της Ελλάδας

Φεστιβάλ: Γιορτές Σικίνου (Ιούλιος), Μέρες Ντοκιμαντέρ (Ιούλιος)

Πανηγύρια: Κοίμησης της Θεοτόκου (15 Αυγούστου), Εισόδια της Θεοτόκου (21 Νοεμβρίου), Ζωοδόχου Πηγής, 27 Μαρτίου στην Παντάνασσα

1. Φυσικός χώρος - περιβάλλον

Στο Αιγαίο πέρα από τα γνωστά μεγάλα νησιά υπάρχουν και πολλά μικρά, αυτά «της άγονης γραμμής», με λιγότερους από 1.000 κατοίκους. Από τα πιο γνωστά είναι η Σίκινος, στο νότο του Αρχιπελάγους, μεταξύ της [Του](#) και της [Φολεγάνδρου](#), με έκταση 41 τ.χλμ. και πληθυσμό 238 κατοίκους.

Πρόκειται για ένα από τα πιο ορεινά νησιά των Κυκλάδων με υψηλότερο σημείο το βουνό Τρούλος, στο κέντρο του, με υψόμετρο 552 μ. Η νοτιοανατολική πλευρά της Σικίνου είναι ομαλή ενώ στο βορειοδυτικό τμήμα της υπάρχει ένας απότομος γκρεμός περίπου 300 μ. πάνω από τη θάλασσα. Στις βορειοδυτικές ακτές, στο χείλος του βράχου που βυθίζεται στη θάλασσα, σε υψόμετρο 280 μ. και σε θέση που παρείχε προστασία από τις εχθρικές επιδρομές, είναι χτισμένη η Χώρα της Σικίνου ή Κάστρο. Στην κοινότητα ανήκει επίσης ο οικισμός της Αλοπρόνιας που είναι και το λιμάνι του νησιού.

Το τραχύ πετρώδες έδαφος του νησιού ώθησε τους κατοίκους να καθορίσουν το χώρο με αναβαθμίδες, πεζούλες, ώστε να συγκρατήσουν το πολύτιμο για τις καλλιέργειες χώμα και να αξιοποιήσουν για καλλιέργεια και το πιο μικρό κομμάτι γης. Η Σίκινος αποτελεί επίσης προστατευόμενο βιότοπο σύμφωνα με το ευρωπαϊκό δίκτυο Natura 2000, καθώς εκεί φωλιάζουν αργιοπερίστερα και σπάνια θαλασσοπούλια και εκεί καταφεύγει η μεσογειακή φώκια.

Ανάμεσα στη Σίκινο και τη Φολεγάνδρο υπάρχουν αρκετές ακατοίκητες βραχονησίδες, όπως οι Καλόγεροι, ο Κάραβος, τα Αδέλφια και η μεγαλύτερη Καρδιώτισσα.

2. Ιστορία

Στη Σίκινο αναφέρονται πολλοί από τους σημαντικότερους αρχαίους συγγραφείς, όπως ο Ηρόδοτος, ο Πλίνιος, ο Πτολεμαίος και ο Στράβων. Η αρχαία ονομασία του νησιού ήταν Οινόη, εξαιτίας της εκτεταμένης αμπελοκαλλιέργειας και της εκλεκτής ποιότητας κρασιού που παρήγε. Το όνομα Σίκινος το πήρε, σύμφωνα με τη μυθολογία, από το Σίκινο, το γιο του βασιλιά της [Λήμνου](#). Λέγεται πως, όταν οι γυναίκες της Λήμνου επαναστάτησαν και έσφαξαν όλο τον ανδρικό πληθυσμό του νησιού, η κόρη του βασιλιά Θόαντα Υψιπύλη, για να σώσει τον πατέρα της, τον έβαλε σε ένα πιθάρι και τον

Σίκινος

έριξε στη θάλασσα, που τον έφερε στις ακτές της Οινόης. Από την ένωση του Θόαντα με μια ναιάδα Νύμφη γεννήθηκε ο Σίκινος.

Σύμφωνα με τα οικιστικά κατάλοιπα, η ζωή στη Σίκινο εμφανίζει αδιάλειπτη συνέχεια τουλάχιστον από τη Μυκηναϊκή εποχή. Η αρχαία πόλη του νησιού, στη οποία αναφέρεται ιδιαίτερα ο Σκύλαξ, είναι πιθανό να ταυτίζεται με τον οικισμό που εντοπίστηκε στο Παλαιόκαστρο, στο ακρωτήριο Μάλτα. Τα ερείπια είναι ιδιαίτερα εκτεταμένα και η κατοίκηση της θέσης ανάγεται στην [Προϊστορική εποχή](#) με εμφανή ιστορική συνέχεια από τη [Γεωμετρική](#) ως και στην Υστεροελληνιστική περίοδο. Ένας άλλος μάλλον μεταγενέστερος οικισμός είναι αυτός στη θέση Αγία Μαρίνα, στα νότια της Επισκοπής, όπου σώζονται ικανά ερείπια οχυρωματικού περιβάλλοντος, δημοσίων οικοδομημάτων και ναών, που χρονολογούνται στην Ελληνιστική και στη Ρωμαϊκή περίοδο.

Το νησί, στο οποίο εγκαταστάθηκαν Ίωνες άποικοι, ακολούθησε την τύχη των άλλων Κυκλάδων, έγινε μέλος της Αθηναϊκής Συμμαχίας, στην οποία κατέβαλλε ετήσιο φόρο χιλίων αττικών δραχμών, πέρασε στους Μακεδόνες, στους Πτολεμαίους και υποτάχθηκε στους Ρωμαίους, οι οποίοι το χρησιμοποιούσαν για [τόπο εξορίας](#). Αργότερα η Σίκινος βρίσκεται υπό την κυριαρχία των [Βυζαντινών](#). Από το 1207 αποτέλεσε μέρος του [δουκάτου Νάξου](#) ενώ το 1262 επανακτήθηκε από τους Βυζαντινούς. Το 1307 το νησί κυριεύθηκε από τον ισπανικό οίκο [Ντακορόνια](#) που κυβέρνησε ως το 1464. Αργότερα η Σίκινος, μαζί με άλλα νησιά, πέρασε στον έλεγχο του οίκου Γκοζαντίνι, όπου παρέμεινε ως το 1617. Το 1537 κατακτήθηκε από τον [Μπαρμπάροσα](#) και πλήρωνε φόρο [υποτέλειας στο σουλτάνο](#). Ενσωματώθηκε στην οθωμανική επικράτεια το 1566. Για ένα μικρό διάστημα, κατά τη διάρκεια των Ορλοφικών, βρέθηκε υπό ρωσική κατοχή (1770-1774) και το 1774 περιήλθε πάλι στα χέρια των Οθωμανών, ως την ενσωμάτωσή της στο [ελληνικό κράτος](#) το 1830. Το 1941 η Σίκινος αρχικά εντάχθηκε στην ιταλική διοίκηση, στο πλαίσιο της κατοχής των ελληνικών εδαφών από τις Δυνάμεις του Άξονα. Μετά τη συνθηκολόγηση της Ιταλίας, το 1943, το νησί εντάχθηκε στη γερμανική διοίκηση, ως την απελευθέρωσή του το 1944.

Ξένοι περιηγητές που επισκέφθηκαν τη Σίκινο από το 15ο ως το 19ο αιώνα και κατέγραψαν τις εντυπώσεις τους προσφέρουν σημαντικές μαρτυρίες και χρήσιμες πληροφορίες για το νησί.

3. Αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία

3. 1. Επισκοπή Σικίνου

Στη νοτιοδυτική πλευρά του νησιού, στη θέση «Επισκοπή», έχει χτιστεί ένα μοναστηριακό συγκρότημα. Βρίσκεται απέναντι από το ακραίο φυσικό έξαρμα όπου σώζονται τα ερείπια της αρχαίας πόλης της Σικίνου, σε μικρή σχετικά απόσταση από τις απόκρημνες ακτές και σε υψόμετρο 270 μ. Αποτελείται από το ναό της Επισκοπής, που είναι αφιερωμένος στη Θεοτόκο, το βυζαντινό παρεκκλήσι της Αγίας Άννας και τα ερειπωμένα κτίσματα κελιών και άλλων βοηθητικών χώρων.

Η σημερινή μορφή του ναού της Επισκοπής χρονολογείται στα Μεταβυζαντινά χρόνια, στο 17ο αιώνα, και αποτελεί μετατροπή σε τρουλαίο χριστιανικό ναό με ημικυκλική κόγχη ενός προϋπάρχοντος ναόσχημου εν παραστάσει ταφικού μνημείου με υπόγειες θολωτές κρύπτες.

Το αρχικό οικοδόμημα, εξωτερικών διαστάσεων περίπου 10 × 7 μ., ανήκει στο διαδεδομένο αρχιτεκτονικό τύπο των μασωλείων, που επικράτησε κατά τη διάρκεια του 2ου και 3ου αι. μ.Χ. στο χώρο του Αιγαίου, και κυρίως στη νοτιοδυτική Μικρά Ασία. Η μετατροπή του ρωμαϊκού μασωλείου σε τόπο λατρείας της χριστιανικής θρησκείας επιτεύχθηκε με την προσθήκη ημικυκλικής κόγχης στον ανατολικό τοίχο, την κατασκευή τρούλου στο κέντρο του [σηκού](#) και το κλείσιμο με τοιχοποιία των μετακίονων διαστημάτων στην πρόσοψη του άλλοτε ελεύθερου προστώου. Στο ιερό βήμα του ναού βρίσκονται επίσης ενσωματωμένα αρχιτεκτονικά μέλη πρωτοβυζαντινού λίθινου τέμπλου από φαιό σκληρό λίθο, όμοιο με το δομικό υλικό του ρωμαϊκού μνημείου. Πρόκειται για έναν πεσσίσκο και ένα διπλό [θωράκιο](#) εντοιχισμένα στην αγίδα του ιερού, και έναν ελεύθερο πεσσίσκο που χρησιμοποιείται ως βάση της Αγίας Τράπεζας. Ο γλυπτός διάκοσμος των μελών του πρωτοβυζαντινού τέμπλου στηρίζει την υπόθεση για μια προγενέστερη χριστιανική φάση του μνημείου.

Ο ναός της Επισκοπής διακρίνεται για την ιδιαίτερη αρχαιολογική, ιστορική και αρχιτεκτονική του αξία, καθώς διατηρεί

Σίκινος

αφενός μεν αναγνώσιμα τα βασικά αρχικά μορφολογικά και κατασκευαστικά χαρακτηριστικά του και αφετέρου ευδιάκριτα τα στοιχεία της μετατροπής του σε χριστιανικό ναό, μαρτυρώντας με τον πιο χαρακτηριστικό τρόπο τη μακραίωνη ιστορία του τόπου.

3. 2. Βυζαντινές και μεταβυζαντινές εκκλησίες

Όσον αφορά τη Βυζαντινή περίοδο έχουν εντοπιστεί ως τώρα έξι βυζαντινές εκκλησίες –αριθμός σχετικά μεγάλος για τη μικρή έκταση του νησιού – που διασώζουν τον αρχικό τοιχογραφικό τους διάκοσμο του 13ου και 14ου αιώνα. Πρόκειται για τον Άγιο Νικόλαο στις Ράχες Κατέργου και την Παναγία στη Συκιά κοντά στην Αλοπρόνοια, το Χριστό ή Μεταμόρφωση του Σωτήρος κοντά στη Χώρα, και τον Άγιο Στέφανο κοντά στο Χωριό, την Αγία Άννα, παρεκκλήσι της Επισκοπής, και τον Άγιο Γεώργιο κοντά στην Επισκοπή.

Μικρών διαστάσεων κυκλαδίτικα κτίσματα στον τύπο του μονόχωρου καμαροσκέπαστου ναού με εξέχουσες ημικυκλικές **αψίδες** σώζουν αποσπασματικά στο εσωτερικό τους βυζαντινές τοιχογραφίες που απλώνονται στους τοίχους, σύμφωνα με τις εικονογραφικές συνήθειες της εποχής. Δύο μάλιστα από τα τοιχογραφικά σύνολα, του Αγίου Νικολάου στις Ράχες Κατέργου και του Αγίου Γεωργίου στην Επισκοπή, χρονολογούνται με ακρίβεια από τις σωζόμενες επιγραφές τους στα έτη 1300 και 1351 αντίστοιχα. Γνωρίζουμε επίσης από την αφιερωματική επιγραφή ότι κτήτορες του ναού του Αγίου Γεωργίου ήταν ο ιερέας Γεώργιος και η σύζυγός του. Στο ναό του Αγίου Στεφάνου αποκαλύφθηκε η παράσταση ζεύγους κτητόρων στο δυτικό τοίχο.

Σημαντικά μνημεία της Σικίνου είναι επίσης η εκκλησία της Παντάνασσας με το ξυλόγλυπτο επιχρυσωμένο τέμπλο και τις εικόνες μεταβυζαντινής τέχνης, και το μοναστήρι της Ζωοδόχου Πηγής. Το μοναστήρι χρονολογείται στο 1690, βρίσκεται ΝΔ της Χώρας, χτισμένο σε επιβλητική τοποθεσία, μοιάζει πολύ με φρούριο και χρησίμευε ως καταφύγιο κατά τις επιδρομές των **πειρατών**.

4. Παραδοσιακή και νεότερη αρχιτεκτονική

Το Κάστρο της Σικίνου, χτισμένο πιθανώς στο β' μισό του 15ου αιώνα στη βόρεια απόκρημη πλαγιά της νήσου, αποτελεί σήμερα τον πυρήνα της Χώρας. Πρόκειται για τυπικό δείγμα κυκλαδίτικου οχυρωμένου **οικισμού**, με κάτοψη τετράπλευρου σχήματος, μέσων διαστάσεων περίπου 60 × 70 μ. Καλύτερα διατηρούνται τα διώροφα σπίτια της βόρειας και δυτικής πλευράς, στα οποία παρατηρείται μεταγενέστερη επέκταση προς τα έξω. Σώζεται η μικρή είσοδος στη νοτιοδυτική γωνία του Κάστρου, το λεγόμενο «Παραπόρτι». Η κύρια είσοδος του κάστρου, η Πόρτα, βρισκόταν στη νοτιοανατολική γωνία και κατεδαφίστηκε την εποχή της ιταλικής κατοχής. Την ίδια περίοδο δημιουργείται στη βορειοανατολική γωνία και μία νέα έξοδος προς τη Χώρα. Στο εσωτερικό του επίσης κατεδαφίστηκαν όλα τα κτίσματα εκτός από τον τρίκογχο τρουλαίο ναό του Τιμίου Σταυρού ή της Παντάνασσας.

5. Λαϊκός πολιτισμός

Στο νησί γίνονται τέσσερα μεγάλα πανηγύρια: το Δεκαπενταύγουστο, στα Εισόδια της Θεοτόκου στις 21 Νοεμβρίου, στη γιορτή της Ζωοδόχου Πηγής, και στην Παντάνασσα, στις 27 Μαρτίου. Τα έξοδα αναλαμβάνει αυτός που πανηγυρίζει, ο «πανηγυράς». Μετά τη λιτανεία η εικόνα της Παναγίας μεταφέρεται στο σπίτι του για ένα χρόνο ως το επόμενο πανηγύρι.

Bibliography :

Σίκινος

	Bent J.Th. , <i>Aegean Islands, The Cyclades or life among the insular Greeks</i> , Chicago 1965
	Boschini Marco , <i>L' Archipelago con tutte le isole, scogli secche, e bassi fondi, con i mari, golfi, seni, porti, città, e castelli : nella forma, che si vedono al tempo presente Con una succinta narrativa de i loro nomi, favole, & historie, tanto antiche quanto moderne...</i> , Venetia 1658
	Γαβαλάς Ζ. , <i>Η νήσος Σίκινος</i> , 2, Αθήνα 1931
	Γαβαλάς Ζ. , "Ανέκδοτο σιγίλιο περί του εν Σικίνω ναού της Επισκοπής", <i>Επετηρίς Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών</i> , Ζ', 1930, 335-340
	Dawkins R.M. , "The Apollo temple on Sikinos", <i>Annual of the British School at Athens</i> , 18, 1911-1912, 30-36
	Frantz Al., Thompson H., Travlos J. , "The temple of Apollo Pythios on Sikinos", <i>American Journal of Archaeology</i> , 73, 1969, 397-422
	Μητσάνη Α. , "Σίκινος", <i>Αρχαιολογικό Δελτίο</i> , 50, 1955, 716-722
	Ludwig Ross , <i>Αρχαιολογία της Νήσου Σικίνου</i> , Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα 1837

Webliography :

	List of sites of Community importance http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/l_259/l_25920060921en00010104.pdf
	Media dell'arte http://www.mediadellarte.gr/index.html
	Media dell'arte - Νησολόγιο http://www.mediadellarte.gr/nisologio_gr.htm
	NATURA 2000 http://www.minenv.gr/1/12/121/12103/g1210300_03.html
	Αναπτυξιακός Σύνδεσμος 21ης γεωγραφική ενότητας-Νήσος Σίκινος http://www.south-kyklades.gr/gr/sikinos.php
	Νήσος Σίκινος http://hellas.teipir.gr/prefectures/greek/Kikladon/Sikinos.htm
	Σίκινος http://www.islasdelegeo.com/greek/islands/sikinos/
	Σίκινος http://www.dreamislands.gr/lista_island_in.aspx?AreaId=2&IslandId=2153
	Σίκινος Αγορές / Παραδοσιακά προϊόντα http://www.dreamislands.gr/inpages.aspx?AreaId=2&IslandId=2153&IdentifierId=14
	Σίκινος Γαστρονομία / Τοπικά φαγητά http://www.dreamislands.gr/inpages.aspx?AreaId=2&IslandId=2153&IdentifierId=15
	Σίκινος Παραλίες http://www.dreamislands.gr/paralies_lista.aspx?AreaId=2&IslandId=2153
	Σίκινος Πολιτισμός - Μοναστήρια / Εκκλησίες http://www.dreamislands.gr/case2_lista.aspx?AreaId=2&IslandId=2153&IdentifierId=23

Σίκινος

	Σίκινος Πολιτισμός/Αξιοθέατα
	http://www.dreamislands.gr/case1_lista.aspx?AreaId=2&IslandId=2153&IdentifierId=20
	Σίκινος Πολιτισμός-Μνημεία/Μουσεία
	http://www.dreamislands.gr/case2_lista.aspx?AreaId=2&IslandId=2153&IdentifierId=22

Glossary :

	αψίδα, η
	Γενικά, καμπύλη ή τοξοειδής απόληξη ή διαμόρφωση τοίχου. Επίσης, τοξοειδής κατασκευή μνημειακού ή μη χαρακτήρα. Στη βυζαντινή εκκλησιαστική αρχιτεκτονική, αψίδα ονομάζεται η κόγχη του Ιερού Βήματος, η κάτοψη της οποίας μπορεί να είναι ημικυκλική, πεταλόμορφη, ορθογώνια ή και πολυγωνική εξωτερικά. Η αψίδα συνήθως προεξέχει στο ανατολικό άκρο του ναού. Στο εσωτερικό χωρίζεται από τον κυρίως ναό με το τέμπλο. Αψίδες που εξέχουν ανατολικά του ναού μπορούσαν να έχουν και τα διαμερίσματα εκατέρωθεν του Ιερού (παραβήματα), συνήθως μικρότερες από την κεντρική αψίδα.
	θωράκιο, το
	1. Αρχαιότητα: Άνοιγμα στον τοίχο της πρόσοψης του σκηνικού οικοδομήματος. Τα μεταξύ των θυρωμάτων διαστήματα διακοσμούνται με ζωγραφικούς πίνακες. 2. Βυζάντιο: Στην εκκλησιαστική αρχιτεκτονική τα θυρώματα αποτελούνται από κατακόρυφες πλάκες, συχνά μαρμάρινες, που τοποθετούνται σε σειρά και σχηματίζουν ένα είδος διαχωριστικού ή προστατευτικού κιγκλιδώματος. Στις παλαιοχριστιανικές βασιλικές τα θωράκια συναπαρτίζουν το φράγμα του πρεσβυτερίου ή το στηθαίο του υπερώου.
	σηκός, ο (λατ. cella)
	Εσωτερικό περίκλειστο τμήμα –πυρήνας– ναού ή άλλου ναόσχημου οικοδομήματος.

Sources

Tournefort, Joseph Pitton de, *Relation d'un voyage du Levant: Contenant l'histoire ancienne & moderne de plusieurs isles de l'Archipel... Avec les plans des villes & des lieux considerables... Enrichie de descriptions & de figures d'un grand nombre de plantes rares* (Amsterdam 1718)

Γαβαλάς Ζ., «Ανέκδοτο σιγίλιο περί του εν Σικίνω ναού της Επισκοπής», *Επετηρίς Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών*, τ. Ζ' (1930), σελ. 335-340

Quotations

Περιγραφή της Σικίνου

Περί της προλαβούσης διεξέλθοντες τα ικανά, νυν προς την Σύκανδρον σπεύσωμεν, ήτις από των σύκων ταύτης έτυχε της επωνυμίας, πολλών εκεί πάλαι γινομένων, σύκον δε ελληνικώς φίκους λατικώς ερμηνεύεται. Έστιν ουν κατά πολύ ορεινή και από παλαιού τινός χρόνου ανήροτος ες δέυρο διά τούτο διέμεινεν, ου μην αλλά και διά τας των Τούρκων και των άλλων πειρατών επιβουλάς και την των οικούντων την νήσον αγροίκων απραγμοσύνην, και έτι την των λιμένων ανεπιτηδειότητα. Εις ταύτην πότε όνοι καταλειφθέντες τυχαίως πλανώνται και μέχρι της σήμερον, ούς οι βουλόμενοι κρατήσαι ουκ άνευ πόνου τούτο κατορθώσι.

Φασί δε τινες ως ανήρ τις γενναίος ονόματι Μέλιος μετά δύο νέων εντεύθεν επί συμμαχία των Ελλήνων κατά της Τροίας απάρας, την Δήλον κατέλαβε και το εκείσε μαντεϊόν πόρρωθεν προσκυνήσας ως την αυτού οδόν ήνυεν, εναυάγησεν απερχόμενος, χειμώνος σφοδρού γεγονότος αφ' ης αιτίας και ανδρών έρημος η νήσος αύτη εναπελείφθη, διά το και τας αυτόθι γυναίκας εναπολειφθήναι χήρας. Ο μακρός δε χρόνος έτι και μάλλον ηλλάτωσε το τε φρούριον και τας κώμας και τελευτών παντάπασιν εξηφάνισεν.

Buondelmonti, Christoforo, *Description des îles de l'archipel*, επιμ. Émile Legrand (Amsterdam 1974), σελ. 35, 191-192 (περιγραφήθηκε στο διάστημα 1414-1418).

Σίκινος

Περιγραφή του κάστρου

Το Κάστρο που έχει το ίδιο όνομα με το νησί βρίσκεται σε ένα ύψωμα προς τα δυτικά-νότιο-δυτικά. Πολύ κοντά σε ένα φοβερό κρεμαστό βράχο, που μοιάζει να πέφτει μέσα στη θάλασσα. Δεν υπάρχουν περισσότεροι από 200 κάτοικοι μέσα σε αυτό το κάστρο.

Tournefort, Joseph Pitton de, *Relation d'un voyage du Levant: Contenant l'histoire ancienne & moderne de plusieurs isles de l'Archipel... Avec les plans des villes & des lieux considerables... Enrichie de descriptions & de figures d'un grand nombre de plantes rares* (Amsterdam 1718).